

---

## Čoahkkincealkámuš CM/ResCMN(2020)1 našuvnnalaš unnitloguid suodjaleami guoskevaš rámoppalašsoahpamuša ollašuhttimis Suomas

(Ministarkomitea attii ávžžuhusas 12. guovvamánu 2020 ministariid ovddasteaddjiid 1367. čoahkkimis )

---

Ministarkomitea, mii doaibmá našuvnnalaš unnitloguid suodjaleami guoskevaš rámoppalašsoahpamuša (manjelis "rámoppalašsoahpamuš") 24-26 artihkkala vuodul,

váldá vuhtii čoahkkincealkámuša CM/Res(2019)49 rámoppalašsoahpamuš 24-26 artihkkala mielde beaiváduvvon bearráigeahčcoordnemiid;

váldá vuhtii jienastannjuolggadusa mii heivehuvvo;<sup>1</sup>

váldá vuhtii Suoma 3. golggotmánus 1997 vurkejuvvon ratifiserengirjji;

muittuha, ahte Suoma ráđđehus attii viđát rámoppalašsoahpamuša čuvvon bearráigeahčorrosa guoskevaš stáhta raporttas 1. guovvamánu 2019, ja

guorahaladettiin ráđđeaddi komitea 27. geasseemánu addán viđát cealkámuša Suomas ja 17. golggotmánu 2019 ožžojuvvon Suoma virgeoapmahaččaid girjjálaš fuomášumiid;

addá čuovvovaš Suoma guoskevaš loahppabohotosiid:

Virgeoapmahaččaid ávžžuhit váldit vuhtii ráđđeaddi viđát komitea viđát cealkámuša I ja II oasis lean fuomášumiid ja rávvemiid. Virgeoapmahaččat galggašedje álgit eandalii čuovvovaš doaimmaide vai bastet beavttálmahttit rámoppalašsoahpamuša ollašuhttimi.

Ávžžuhusat doaibmabijuide dakkaviđe:

1. vašširihkkosiin doaibman lágbearráigeahččan virgeoapmahaččaid resurssaid lasiheapmi ja nannen ja dárbbašlaš skuvlejumi fállan vašširihkkosiid beaktis vuosttildeapmin ja eastadeapmin ja váidagiid giedħallanáiggiid oanideapmi. Ruhtadeami doaimmaid, mat ovddidit utnolašvuoda ja kultuvraid lonohallama, galggašii rievdadit prošeaktavuđđosaš málliin ráhkoduslaš ja bistevaš lahkunanmálliide.
2. ovddidit ovttas sámiiguin almmolaččat dovddastuvvon vuogádaga, ahte mo jienastanlohkui sáhttá beassat, mii lea heivvolacčat dássedeattus servoša beroštumiin seailluhit iešráđđenráhkodusaid ja iešidentifikašuvnna gaskkas. Dát proseassa galgá leat dakkár, ahte dat ii olguš geange ja figgat olahit ovttaoivilvuoda jienastanlohkui beassama eavttuin ja váiddamekanismmaid eavttuid dulkomis ja guhkit áigerámmas ohcamušaid giedħallamis;
3. mearkkašahti vugiin nannet sámedikki oassálastinvuoigatvuoda láhkaásahaemis ja geavadagas earret eará sihkkarastimin dárbbašlaš resurssaid ja fállamin skuvlema virgeoapmahaččaide riikka ja báikkalaš dásis ráđđadallangeatnegasvuoda áššáigullevaš vuogi ollašuhttimis. Sámediggelága ođastus lea vuostas sajis, muhto virgeoapmahaččat galget sihkkarastit albma oassálastima vaikke láhka ii livčiige vel ođastuvvon.

---

<sup>1</sup> Ministarkomitea dagai 17. njukčamánu 1997 mearrásusa CM/Del/Dec(97)601/4.5, mas mearridit čuovvovaččat: "Rámoppalašsoahpamuša 24 artihkkala 1 kapihtala ja 25 artihkkala 2 kapihtalis oaivviluvvon mearrásusat gávnahuvvojt leat dakhkon, jus guokte goalmádasa jienasteaddji oassebálii, maiddái eanetlohu daid soahpamuša ovddasteaddjiin, geain lea riekti leat ministarkomitea lahttun, guottihit mearrásusa".

4. dorvvastit servodatlaš áddejumi suoma-ruottelaš guovttagielatvuodaš buoridemiin diđolašvuoda loktema, mii vuolláisárgejuvvo čielga čatnašumiin alimus politikhalaš dásis. Almmá ovdagáttuid vuodđolágalaš geatnegasvuodain, Suoma eiseválddit galget álggahit rabas ságastallama ruotagielagiiguin sin prioritehtain, vai sihkkarasto, ahte almmolaš bálvalusaid buvtadeamis dahkon čatnašumit ruotagielat almmolaš bálvalusain leat realisttalaččat, beakttilat ja čujuhuvvon doarvái resurssaid ja čuvvojuvpon jeavddalaččat.

Eará ávžžuhusat:<sup>2</sup>

5. bajásdoallat njuovzilis ja rabas doaladumi rápmaoppalašsoahpamuššii ja dahkat virggálažjan ságastallama gárjillaččaiguin das, mo nannet sin suodjaleami našuvnnalaš láhkaásaheamis;

6. dahkat čielgaseabbon dálá eahpečielga vuogádaga ovttaveardásašvuoda doaibmiin nu, ahte našuvnnalaš unnitloguid oaivil válđo vuhtii. Eandalii virgeoapmahaččat galggašedje viiddidit ovttaveardásašvuodaáittardeaddji ja našuvnnalaš ovttaveardásašvuoda ja dásseárvolávdegoddi doaibmaválddi bargoeallimii ja addit lávdegoddai vejolašvuoda mieđihit buhtadusaid ja sihkkarastit ovttaveardásašvuodaáittardeaddji resurssaid doaibmaválddi ollašuhttimii;

7. sihkkarasti lavtas ovttasbarggus sápmelaččaiguin, ahte sámiid ruovttuguovllu eanageavaheapmi ii váikkut negatiivvalaččat sámiid vejolašvuhtii hárjehit sin kultuvrraset dán guovllus. Vai sihkkarasto sámiid kultuvrralaš ja institušuvnalaš iešmearrideami, virgeoapmahaččat galget figgat beassat ovtaoavilvuhitii sámiide guoskevaš láhkaásaheamis, ILO eamiálbmogiid ja čeardaálbmogiid soahpamuša nr. 169 ratifiseremis ja davvirikalaš sámesoahpamušas;

8. Sihkkarastit, ahte geavadagas ruotagielat hállit sáhttet oažžut dearvvašvuoda- ja sosiálbálvalusaid iežaset eatnigielain. Eandalii galgá eastadir ráhkoduslaš olgušteami ruotagielat mánáide, boarrásiidda ja lámisolbmuide, geat geavahit dáid bálvalusaid. Virgeoapmahaččat galget dárkilit čuovvut ja dárbbu mielde álgit doaimmaide, mat laktásit ruotagielat rivttiid ollašuhttimii oktiibiddon gearretrivttiin;

9. dahkat čielgaseabbon lavtas ovttasbarggus sápmelaččaiguin lágasásahuvvon vuogatvuodaaid, mat gusket sámegielat dearvvašvuodafuolahus- ja sosiálbálvalusaid sámiid ruovttuguovllus, ja meroštallat mihtomeriid, maid sáhttá fáhtet ja mat leat fáhtemis. Dáid mihtomeriid fáhtemii anus galggašedje leat doarvái olu bušeahttaresurssat. Lassin virgeoapmahaččat galggašedje árvoštallat sámegielat bálvalusaid dárbbu, ja dárbbašettiin guorahallat dihto sámegielat bálvalusaid fállama doarjuma sámiid ruovttuguovllu olggobealde;

10. nannet doarjaga sámegiela oahpahussii ja giddet earenoamáš fuomášumi giellabesiide, gáiddusoahpahussii ja oahpaheaddjiskuvlejupmái. Lassin virgeoapmahaččat galggašedje lasihit návccaid románagiela ja gárjilgiela ealáskahittimii nu, ahte ovddiduvvo aktiivvalaččat dáid gielaid oahpahusa vuosttas giellan skuvllain;

11. nannet etnalaš gaskavuođaid ráđđádallangotti (ETNO) lavtas ovttasbarggus buot unnitloguid ovddasteaddjiguin. Virgeoapmahaččat galggašedje eandalii lasihit unnitloguovddasteaddjiid oasi, sihkkarastit lahttuvuođaid válljenproseassa rabasvuoda, lasihit bušeahhta- ja olmmošresurssaid ja vihkkehallat ETNO vuogatvuodaš sajádaga dahkama virggálažjan.

<sup>2</sup> Manjelis lean ávžžuhusat buktojuvvojít ovdan rápmaoppalašsoahpamuša dávistan artihkkaliid ortnegis..